

คำกริยาราชศัพท์

การทำกริยาทั่วไปให้เป็นกริยาราชศัพท์

1. เปลี่ยนกริยาราชศัพท์นั้นเป็นราชศัพท์เลยถ้าเปลี่ยนได้

เช่น กิน เป็น เสวย   นอน เป็น บรรทม   ฝัน เป็น สุบิน

คำกริยาราชศัพท์

การทำกริยาทั่วไปให้เป็นกริยาราชศัพท์

2. ถ้าไม่สามารถเปลี่ยนกริยานั้นเป็นราชศัพท์ได้ทันที ให้ใช้ “ทรง” นำหน้ากริยาธรรมดา นาม ธรรมดา หรือนามราชศัพท์ เช่น ทรงเล่น ทรงเจ็บ ทรงถือ ทรงวาด ทรงช้าง ทรงดนตรี ทรงพระราชนิพนธ์ ทรงพระราชดำริ ฯลฯ

คำกริยาราชาศัพท์

ข้อสังเกต

1. คำที่สามารถทำเป็นราชาศัพท์ได้ทันที

ไม่ใช่ทรง + กริยานั้น เช่น ใช้ “เสวย” ไม่ใช่ ทรงกิน
ใช้ “โปรด” ไม่ใช่ ทรงชอบ

2. อย่าใช้ “ทรง” + กริยาราชาศัพท์

เช่น ทรงเสวย ทรงโปรด ทรงเสด็จ ทรงเสวย ทรงตรัส

คำกริยาราชาคัพท์

ข้อสังเกต 3. การใช้ “มี, เป็น” เมื่อเป็นกริยาราชาคัพท์

มี, เป็น + ราชาคัพท์

ทรง + มี, เป็น + คำที่ไม่ใช่ราชาคัพท์

เช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพระราชอนุชาในรัชกาลที่ ๘
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเป็นผู้แทนน้องใหม่ของคณะ
อักษรศาสตร์

คำกริยาราชาศัพท์

ข้อสังเกต

4. ใช้คำว่า ไม่ + ทรง

เช่น ไม่ทรงกังวล

ไม่ใช้ว่า ทรงไม่กังวล

ชนิดของกริยาราชาคัพท์

จำแนกออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. กริยาที่เป็นราชาคัพท์อยู่ในตัวของมันเอง
2. กริยาที่ประสมขึ้นใช้เป็นราชาคัพท์ตามประเภทของบุคคล
3. กริยาราชาคัพท์ที่ใช้คำ “เสด็จ” นำหน้า
4. กริยาราชาคัพท์ที่ใช้คำ “ทรง” นำหน้า

1. กริยาที่เป็นราชาศัพท์อยู่ในตัวของมันเอง

- ❖ กริยาที่เป็นคำโดด ซึ่งบัญญัติขึ้นเฉพาะ พระราชาหรือเจ้านายเท่านั้น
- ❖ คำกริยาประเภทนี้ **ไม่ต้องเติมคำว่า “ทรง”** ลงข้างหน้าเพราะเป็นกริยาราชาคัพท์อยู่แล้ว

1. กริยาที่เป็นราชาศัพท์อยู่ในตัวของมันเอง

กริย	แปลว่า	โกรธเคือง
ตรัส	แปลว่า	พูด , แจ้ง
ทอดพระเนตร	แปลว่า	ดู, มอง, แล
ประทับ	แปลว่า	อยู่ที่, อยู่กับที่
ประชวร , ทรงพระประชวร	แปลว่า	เจ็บ, ป่วย
โปรด	แปลว่า	ชอบ, รัก, เอ็นดู

1. กริยาที่เป็นราชาศัพท์อยู่ในตัวของมันเอง

สร่ง	แปลว่า	อาบน้ำ , รดน้ำ
เสด็จ	แปลว่า	ไป
เสวย	แปลว่า	กิน
บรรทม	แปลว่า	นอน
พระราชทาน	แปลว่า	ให้

2. กริยาที่ประสมขึ้นใช้เป็นราชาศัพท์ตามประเภทของบุคคล

- ❖ ได้แก่ คำกริยาที่มีความหมายอย่างเดียวกัน แต่บัญญัติคำขึ้นใช้หลายชนิดตามชั้นของบุคคลเป็นประเภทๆ ไป
- ❖ เช่น กริยาที่มีความหมายว่า เกิด ป่วย ตาย เป็นต้น

2. กริยาที่ประสมขึ้นใช้เป็นราชาศัพท์ตามประเภทของบุคคล

เกิด	
พระราชา, พระบรมราชินีนาถ, พระบรมราชชนนี, พระบรมโอรสาธิราช, พระบรมราชกุมารี	เสด็จพระราชสมภพ, มี พระราชสมภพ
สมเด็จพระเจ้าฟ้า, เจ้านายทั่วไป	ประสูติ, สมภพ
บุคคลทั่วไป	เกิด, ชาตะ

2. กริยาที่ประสมขึ้นใช้เป็นราชาศัพท์ตามประเภทของบุคคล

ป่วย

พระราชา, พระบรมราชินีนาถ, พระบรมราชชนนี, พระบรม โอรสาธิราช, พระบรม ราชกุมารี	ทรงพระประชวร
สมเด็จพระเจ้าฟ้า, เจ้านายทั่วไป	ประชวร
พระภิกษุ, สามเณร	อาพาธ
บุคคลทั่วไป	ป่วย, เจ็บ

2. กริยาที่ประสมขึ้นใช้เป็นราชาศัพท์ตามประเภทของบุคคล

ตาย

พระราชา, พระบรมราชินีนาถ, พระบรมราชชนนี, พระบรมโอรสาธิราช, พระบรมราชกุมารี
พระบรมราชวงศ์ ที่ ทรงได้รับพระราชทานฉัตร ๗ ชั้น
เช่น พระบรมราชกุมารี

สวรรคต, เสด็จสวรรคต

เจ้าฟ้า ซึ่งได้รับการเฉลิมพระยศพิเศษ

ทิวงคต

2. กริยาที่ประสมขึ้นใช้เป็นราชาศัพท์ตามประเภทของบุคคล

ตาย

พระราชวงศ์ ตั้งแต่ชั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้า, ลงมาถึงพระองค์
เจ้า และ สมเด็จพระสังฆราช

สิ้นพระชนม์

หม่อมเจ้า

ถึงชีพิตักษัย,
สิ้นชีพิตักษัย

พระสงฆ์, สามเณร

มรณภาพ

2. กริยาที่ประสมขึ้นใช้เป็นราชาศัพท์ตามประเภทของบุคคล

ตาย

ผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นปดุมจุลจอมเกล้า,
ประธาน องคมนตรี, องคมนตรี, นายกรัฐมนตรี
ประธานวุฒิสภา, ประธานรัฐสภา, ประธานสภา
ผู้แทนราษฎร, ประธานศาลฎีกา, รัฐบุรุษ, รัฐมนตรี

ถึงแก่อสัญกรรม

2. กริยาที่ประสมขึ้นใช้เป็นราชาศัพท์ตามประเภทของบุคคล

ตาย

ผู้ได้รับเครื่องอิสริยาภรณ์ ชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย ทุตติย จุลจอมเกล้า หรือ ทุตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ	ถึงแก่อนิจกรรม
สุภาพชนทั่วไป	ถึงแก่กรรม , ตาย

3. กริยาราชาศัพท์ที่ใช้คำ “เสด็จ” นำหน้า

- ❖ คำกริยาที่มี “เสด็จ” นำหน้า และคำกริยาที่ตามหลังนั้น จะใช้คำสามัญ หรือคำที่เป็นราชาศัพท์อยู่แล้วก็ได้
- ❖ เช่น เสด็จเข้า, เสด็จออก, เสด็จกลับ, เสด็จประพาส , เสด็จประทับ, เสด็จพระราชดำเนิน

4. กริยาราชาศัพท์ที่ใช้คำ “ทรง” นำหน้า

- ❖ คำกริยาที่มี “ทรง” นำหน้า คำที่ตามหลังนั้นจะเป็นคำนามหรือกริยาก็ได้ แต่เมื่อประสมกันแล้วนับว่าเป็นคำกริยาราชาศัพท์
- ❖ จำแนก ออกเป็น 3 ชนิด คือ

4. กริยาราชาศัพท์ที่ใช้คำ “ทรง” นำหน้า

4.1 ใช้ “ทรง” เป็นกริยาช่วยนำหน้ากริยาสามัญ

วิธีนี้สำหรับใช้เปลี่ยน คำกริยาสามัญ ให้เป็น คำกริยาราชาศัพท์

เช่น ทรงสดับ, ทรงฟัง, ทรงดำริ, ทรงรำพึง, ทรงยินดี, ทรงขอบใจ, ทรงสั่งสอน, ทรงชูปเลี้ยง, ทรงปกครอง, ทรงดูแล, ทรงช่วยเหลือ

4. กริยาราชาศัพท์ที่ใช้คำ “ทรง” นำหน้า

4.2 ใช้ “ ทรง ” นำหน้านามสามัญ

วิธีนี้สำหรับใช้เปลี่ยน คำนามสามัญ ให้เป็น กริยาราชาศัพท์

เช่น ทรงเมตตา, ทรงกรุณา, ทรงอุทิศ, ทรงฟุตบอล, ทรงสกี, ทรงรถ,
ทรงแบดมินตัน, ทรงเทนนิส

4. กริยาราชาศัพท์ที่ใช้คำ “ทรง” นำหน้า

4.3 ใช้ “ทรง” นำหน้าคำนามราชาศัพท์

วิธีนี้ใช้สำหรับเปลี่ยน คำนามที่เป็นราชาศัพท์อยู่แล้ว ให้เป็นคำกริยาราชาศัพท์ และคำที่ตามหลังนั้นนิยมใช้คำตามราชาศัพท์

ที่มีคำ “ทรง” นำหน้า เช่น

พระผนวช เป็น ทรงพระผนวช แปลว่า บวช

พระดำเนิน เป็น ทรงพระดำเนิน แปลว่า เดิน

4. กริยาราชาศัพท์ที่ใช้คำ “ทรง” นำหน้า

- ❖ คำว่า “ทรง” ยังมีความหมายขึ้นอยู่กับคำนามราชาศัพท์ที่ตามท้ายด้วย
เช่น	ทรงช้าง, ทรงม้า	หมายถึง	ขี่ช้าง, ขี่ม้า
	ทรงธรรม	หมายถึง	ฟังธรรม
	ทรงงาน	หมายถึง	ทำงาน
	ทรงบาตร	หมายถึง	ตักบาตร

4. กริยาราชาศัพท์ที่ใช้คำ “ทรง” นำหน้า

* หมายเหตุ *

ไม่ให้ใช้ “ทรง” นำหน้า คำกริยาที่มีคำนามราชาศัพท์ต่อท้าย เช่น

มีพระราชดำริ

ไม่ให้ใช้ว่า

ทรงมีพระราชดำริ

แต่ใช้ว่า

ทรงพระราชดำริ

เป็นพระราชโอรส

ไม่ให้ใช้ว่า

ทรงเป็นพระราชโอรส

คำกริยาราชศัพท์อื่นๆ

ทรงปฏิสันถาร	หมายถึง	ทักทายปราศรัย
ต้องพระประสงค์	หมายถึง	อยากได้
พระราชปฐจา	หมายถึง	ถาม
พระวินิจฉัย	หมายถึง	พิจารณา
ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล	หมายถึง	ทำบุญ
มีพระราชหฤทัยระลึกถึง	หมายถึง	คิดถึง

คำกริยาราชศัพท์อื่นๆ

เยี่ยมพระสรवल	หมายถึง	เยี่ยม
ทรงพระสรवल	หมายถึง	หัวเราะ
ทรงพระกั้นแสง	หมายถึง	ร้องไห้
ทรงพระสุบิน	หมายถึง	ฝัน
ทรงพระอักษร	หมายถึง	อ่านหนังสือ, เรียนหนังสือ, เขียนหนังสือ

คำกริยาราชศัพท์อื่นๆ

ทรงพระสำราญ	หมายถึง	สบายกายสบายใจ
ทรงพระเจริญ	หมายถึง	โตขึ้น, มากขึ้น, เจริญขึ้น
ทรงพ่วงพี	หมายถึง	อ้วน
ชูบพระองค์	หมายถึง	พอม
ทรงพระกาสะ	หมายถึง	ไอ
ทรงเครื่อง	หมายถึง	แต่งตัว

คำกริยาราชศัพท์อื่นๆ

ทรงกีฬา	หมายถึง	เล่นกีฬา
ลงพระบึงคนเบา	หมายถึง	ถ่ายปัสสาวะ
ลงพระบึงคนหนัก	หมายถึง	ถ่ายอุจจาระ
กราบบังคมทูล	หมายถึง	บอก
แสดงหน้าพระที่นั่ง	หมายถึง	แสดงให้ชม
ถวายพระกระยาหาร	หมายถึง	เลี้ยงอาหาร

คำกราบบังคมทูล

หลักเกณฑ์ในการกราบบังคมทูลพระเจ้าแผ่นดิน

- ❖ ถ้าผู้รับคำกราบบังคมทูลไม่ทรงรู้จัก ควรแนะนำตนเองว่า
“ ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้า ปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้า
..... ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่า
ละอองธุลีพระบาท ”

และลงท้ายว่า ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ภาษาไทยกับครูพีที่ตีตี - อาจารย์พีระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

คำกราบบังคมทูล

หลักเกณฑ์ในการกราบบังคมทูลพระเจ้าแผ่นดิน

❖ กราบบังคมทูลถึงความสะดวกสบาย หรือรอดอันตราย

"เดชะพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม....."

❖ กราบบังคมทูลถึงสิ่งที่ทำผิดพลาด ไม่สมควรทำ

"พระราชอาญาไม่พ้นเกล้าพ้นกระหม่อม"

คำกราบบังคมทูล

หลักเกณฑ์ในการกราบบังคมทูลพระเจ้าแผ่นดิน

❖ กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระมหากرุธนา

"ขอพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม"

❖ กราบบังคมทูลถึงของหยามมิบังควร

"ไม่ควรจะกราบบังคมพระกรุธนา"

คำกราบบังคมทูล

หลักเกณฑ์ในการกราบบังคมทูลพระเจ้าแผ่นดิน

❖ กราบบังคมทูลเป็นกลางๆ เพื่อให้ทรงเลือก

"ควรมิควร ประการใดสุดแล้วแต่จะ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม"

❖ กราบบังคมทูลถึงความคิดเห็นของตนเอง

"เห็นด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม"

คำกราบบังคมทูล

หลักเกณฑ์ในการกราบบังคมทูลพระเจ้าแผ่นดิน

❖ กราบบังคมทูลถึงการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งถวาย

"สนองพระมหากรุณาธิคุณ"

❖ กล่าวขออภัยโทษ

"เดชะพระอาญาไม่พ้นเกล้า" และลงท้ายว่า

"ด้วยเกล้าด้วย กรม่อม"

คำกราบบังคมทูล

หลักเกณฑ์ในการกราบบังคมทูลพระเจ้าแผ่นดิน

❖ กล่าวถึงสิ่งที่ได้รับความอนุเคราะห์

"พระเดชพระคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม "

คำกราบบังคมทูล

ในการกราบบังคมทูล กราบทูล หรือทูล
มีข้อที่ต้องระมัดระวังนอกจากการใช้ราชาศัพท์ก็ คือ
คำขึ้นต้น คำสรรพนาม คำรับ คำลงท้าย
ซึ่งต้องใช้ให้ถูกต้องตามฐานันดรศักดิ์

คำกราบบังคมทูล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

คำขึ้นต้น : ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม สรรพนาม :

บุรุษที่ 1 ใช้ว่า ข้าพระพุทธเจ้า

บุรุษที่ 2 ใช้ว่า ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท

คำรับ : พระพุทธเจ้าข้า

คำลงท้าย : ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

คำกราบบังคมทูล

สมเด็จพระบรมราชินี, สมเด็จพระบรมราชชนนี , สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช

คำขึ้นต้น : ขอพระราชทานกราบบังคมทูล ทราบฝ่าละอองพระบาท

สรรพนาม : บุรุษที่ 1 ใช้ว่า ข้าพระพุทธเจ้า บุรุษที่ 2 ใช้ว่า ใต้ฝ่าละอองพระบาท

คำรับ : พระพุทธเจ้าข้า

คำลงท้าย : ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม หรือควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าโปรดกระหม่อม

คำกราบบังคมทูล

พระบรมวงศ์ ชั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้า (พระราชโอรส พระราชธิดาอื่น ๆ)

คำขึ้นต้น : ขอพระราชทานกราบทูล ทราบฝ่าพระบาท

สรรพนาม : บุรุษที่ 1 ใช้ว่า ข้าพระพุทธเจ้า

บุรุษที่ 2 ใช้ว่า ใต้ฝ่าพระบาท

คำรับ : พะยะคะ

คำลงท้าย : ควรมิควรแล้วแต่ จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

คำกราบบังคมทูล

พระบรมวงศ์ ชั้นพระองค์เจ้า

คำขึ้นต้น : ขอประทานกราบทูล ทราบฝ่าพระบาท

สรรพนาม : บุรุษที่ 1 ใช้ว่า ข้าพระพุทธเจ้า

บุรุษที่ 2 ใช้ว่า ใต้ฝ่าพระบาท

คำรับ : กระหม่อม

คำลงท้าย : ควรมิควรแล้วแต่โปรด

คำกราบบังคมทูล

พระอนุวงศ์ ชั้นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม) และหม่อมเจ้า

คำขึ้นต้น : ทูล ทราบฝ่าพระบาท

สรรพนาม : บุรุษที่ 1 ใช้ว่า กระหม่อม (ชาย), หม่อมฉัน (หญิง)

บุรุษที่ 2 ใช้ว่า ฝ่าพระบาท

คำรับ : กระหม่อม

คำลงท้าย : ควรมิควรแล้วแต่โปรด

คำกราบบังคมทูล

พระอนุวงศ์ ชั้นหม่อมเจ้า

คำขึ้นต้น : ทูล ฝ่าพระบาท

สรรพนาม : บุรุษที่ 1 ใช้ว่า กระหม่อม (ชาย), หม่อมฉัน (หญิง)

บุรุษที่ 2 ใช้ว่า ฝ่าพระบาท

คำรับ : กระหม่อม

คำลงท้าย : แล้วแต่โปรด

คำกราบบังคมทูล

สมเด็จพระสังฆราช

คำขึ้นต้น : กราบทูล ทราบฝ่าพระบาท

สรรพนาม : บุรุษที่ 1 ใช้ว่าเกล้ากระหม่อม (ชาย), เกล็ดำกระหม่อมหญิง (หญิง)

บุรุษที่ 2 ใช้ว่า ใต้ฝ่าพระบาท

คำรับ : กระหม่อม

คำลงท้าย : ควรมิควรแล้วแต่ไปรอด